

1881

Naschrift

Laurens Mommers, Gerrit-Jan Zwenne en Bart Schermer¹

Het is jammer dat Philippart en Van der Hoek in hun reacties niet ingaan op een paar belangrijke inhoudelijke argumenten die tegen hun standpunten pleiten – zij worden door Philippart zelfs gekwalificeerd als ‘onvoldoende steekhoudend of zwaarwegend’, maar op geen enkele wijze ontkracht: onder meer de mogelijke vertekening van het beeld van de rechtspraak, de gebrekkige onderzoeksmogelijkheden en de rechtsongelijkheid. Zo blijkt uit de reactie van Van der Hoek opnieuw, zoals zo vaak bij juristen, totaal onbegrip over het wezen van kwantitatief onderzoek. Het is *niet mogelijk* een representatieve steekproef te trekken uit uitspraken indien eerst een inhoudelijke selectie is gemaakt.

Philippart stelt terecht dat er wel degelijk gegevens zijn over de ‘overlap’ tussen rechtspraak.nl en jurisprudentietijdschriften. Onze kritiek geldt echter niet zozeer de ‘performance’ van rechtspraak.nl ten opzichte van de tijdschriften, maar het feit dat in een nieuwe situatie (internet biedt meer mogelijkheden tot openbaarmaking) gekozen is voor een redactie-achtige benadering van de selectie, waarbij de redactie nota bene is samengesteld uit degenen die direct betrokken zijn bij datgene wat ze selecteren. In dat licht keert het vileine adjectief ‘zelfbenoemde’ bij de commissie-De Meij in zijn reactie als een boomerang terug naar de heer Philippart en zijn redactieraad.

Privacy is een groot belang, en ook wij hechten daaraan veel waarde. Wij hebben dan ook niet gezegd dat we in het internettijdperk er maar aan moeten wennen dat privacy niet meer bestaat. We hebben erop gewezen dat internet anonimisering in de toekomst ingewikkelder, misschien wel onmogelijk, zal maken. En ook hebben wij erop gewezen dat het één van de af te wegen belangen betreft.

Het – opnieuw onbeargumenteerd! – afdoen van onze interpretatie van art. 6 EVRM als ‘erg gezocht’, maakt dat wij ons afvragen of de heer Philippart eigenlijk wel het belang van openbaarheid van rechtspraak in zijn volle omvang ziet en begrijpt. Het verbinden van deze interpretatie aan een recht om te weten in welke rechtszaken je burens betrokken, is een retorische truc die een rechter onwaardig is. Het gaat namelijk in de eerste plaats om de openbaarheid van rechtspraak. Een *potentieel* bijverschijnsel is dat je iets te weten kunt komen over je burens – iets dat overigens allang mogelijk is als je de krant leest, goed op internet kunt zoeken en af en toe een bezoekje brengt aan de rechtszaal – de rechtspraak is *openbaar*, weet u nog?

Over het argument van de hoge kosten van massale publicatie van vonnissen, naar voren gebracht door zowel Philippart als Van der Hoek, kunnen wij kort zijn: als dat miljoenen moet verslinden, dan zijn de werkprocessen kennelijk heel beroerd ingericht en worden de vonnissen nog uitgetypt op een mechanische schrijfmachine. Publicatie en ontsluiting van bestaande elektronische bestanden via internet is namelijk tegen relatief geringe kosten mogelijk. Jazeker, metadatering (die de kwaliteit van de ontsluiting verbetert) en anonimisering (indien gewenst) kunnen veel extra uitgaven met zich meebrengen, maar wij hebben ook niet gesteld dat de rechterlijke macht voor die kosten moet opdraaien. Over kwalitatief goede ontsluiting van grote aantallen uitspraken valt veel te zeggen, maar het is hier niet de plaats om dat te doen. Vast staat wel, dat dergelijke goede ontsluiting mogelijk is. Ook over de vraag of de inhoud van vonnissen, die doorgaans zelf geen toonbeeld van toegankelijkheid vormen, niet

eens toegankelijker zouden moeten worden voor een breder publiek, zullen we ons hier niet uitspreken.

Rest ons de hoop uit te spreken dat het debat over de kwestie van de openbaarheid van rechtspraak nu eens niet meer langs de stoplappen van ‘privacy’ en ‘kosten’ worden gevoerd – waar een wil is, is een weg. We verwijzen daarbij graag naar de door ons aangeduide minimumvarianten, waarop Philippart en Van der Hoek evenmin zijn ingegaan – behalve op de selectieve toegankelijkheid voor wetenschappers, waarbij onze wedervraag voorspelbaar is: mogen we dan alle uitspraken in digitale vorm inzien? En tot slot verwijzen wij graag naar de woorden van de (toenmalige) President van de Hoge Raad, Martens, bij de opening van rechtspraak.nl in 1999:

‘Gezien de toegankelijkheid en de gestaag toenemende gebruiksdichtheid van Internet, gezien wat met name hoogste gerechten elders doen en gezien de al lang en veelvuldig geuite wens dat wij dat voorbeeld navolgen, (...): de gerechten kunnen gemakkelijk en effectief voldoen aan hun verdragsverplichting om hun uitspraken openbaar te maken door ze op Internet te zetten en erop toe te zien dat zij daar voor een ieder gratis toegankelijk en voor ‘down loaden’ beschikbaar zijn.’²

Hij schreef in 1999 al over *volledige* ontsluiting. •

Auteurs

1. Dr. mr. L. Mommers, dr. mr. G.-J. Zwenne en dr. mr. B.W. Schermer zijn verbonden aan eLaw@Leiden, Centrum voor Recht in de Informatiemaatschappij van de Universiteit Leiden.

Noot

2. S.K. Martens, ‘De opening van de website www.rechtspraak.nl’, *Trema* 2000, afl. 1, p. 1-4.